

Statusundersøgelse om madordninger og mad- og bevægelsespolitikker i dagtilbud og på skoler 2008

Statusundersøgelse om madordninger og mad- og bevægelsespolitikker i dagtilbud og på skoler 2008

Udarbejdet af:
Lene Møller Christensen

DTU Fødevareinstituttet
Afdeling for Ernæring

Statusundersøgelse om madordninger og mad- og bevægelsespolitikker i dagtilbud og på skoler 2008

1. udgave, april 2009

Copyright: Fødevareinstituttet, Danmarks Tekniske Universitet

Foto: Colourbox

ISBN: 978-87-92158-25-3

Rapporten findes i elektronisk form på adressen:

www.food.dtu.dk

Fødevareinstituttet

Danmarks Tekniske Universitet

Mørkhøj Bygade 19

DK-2860 Søborg

Tlf. +45 35 88 70 00

Fax +45 35 88 70 01

Indholdsfortegnelse

Forord	4
Baggrund	5
Metode	7
Definitioner	7
Dataindsamling	8
Population	10
Deltagerprocent.....	10
Mad- og måltidspolitikker	13
Politikker for bevægelse og fysisk aktivitet	14
Madordninger	15
Dagtilbud	15
Vuggestuer	15
Integrerede institutioner.....	18
Børnehaver	21
Skoler	23
Folkeskoler	23
Privat-/friskoler.....	25
Kendskab til Fødearestyrelsens ernæringskrav til skolemad	27
Kendskab til Fødearestyrelsens Alt om kost rejsehold	28
Bortfaldsundersøgelse	29
Sammenfatning	30
Referencer	32
Bilag 1: Spørgeskema til dagtilbud	33
Bilag 2: Spørgeskema til skoler	38

Forord

Madordninger og mad- og måltidspolitikker kan skabe gode rammer for arbejdet med at fremme sunde mad og måltidsvaner hos børn, og derfor er dagtilbuds og skolars arbejde med dette område vigtigt at følge.

Fødevarerministeriet (tidligere Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender) ønsker en årlig kortlægning af antallet af dagtilbud og skoler, der har kostpolitikker- og/eller madordninger. Undersøgelsen gennemføres for anden gang, i det den blev gennemført første gang i 2007.

Undersøgelsen er udført af DTU Fødevareinstituttet, Afdeling for Ernæring, som den del af Fødevarestyrelsens projekt Alt om kost, der har til formål at forbedre børn og unges kostvaner og give troværdig information om sund mad og ernæring til den almindelige danske befolkning, blandt andet ved at fremme sund mad og måltider i skoler og dagtilbud for herigennem at påvirke børns kostvaner.

DTU Fødevareinstituttet, Afdeling for Ernæring
Inge Tetens, Forskningschef

Baggrund

Fødevarerpolitisk redegørelse fra november 2006 beskriver, at regeringen hvert år ønsker at kortlægge antallet af dagtilbud og skoler, der har kostpolitikker og/eller madordninger (Ministeriet for Familie og Forbrugeranliggender, 2006). På baggrund af dette har Fødevarestyrelsen bedt DTU Fødevareinstituttet om at udarbejde en statusundersøgelse inden for området en gang om året, og undersøgelsen blev første gang gennemført i 2007 (Sabinsky, 2007).

Dagtilbud og skoler er oplagte arenaer for arbejdet med at fremme sunde kostvaner hos børn. Dette skal ses i lyset af, at børn opholder sig i dagtilbud og skole mange af døgnets timer. Desuden indtages op mod 50% af dagens energi i løbet af en institutionsdag (Fagt et al, 2007).

En madordning i form af et tilbud om et frokostmåltid til børn i dagtilbud og på skoler er også en mulighed for at skabe gode vilkår for børnenes kostindtag. For at en madordning kan påvirke børnenes kost i en hensigtsmæssig retning kræver det, at udbuddet og børnenes faktiske indtag lever op til de officielle anbefalinger.

Af Fødevarerpolitisk redegørelse fremgår det, at "Regeringen ønsker, at børn så vidt mulig i dagtilbud og skoler i løbet af få år kan købe et sundt måltid mad midt på dagen, som et alternativ til madpakken." (Fødevarerpolitisk redegørelse, 2006). I Finansloven 2008 er indgået en aftale om, at alle førskolebørn i dagtilbud fra 2010 skal have et sundt frokostmåltid, og loven om frokostmåltidet blev vedtaget i december 2008 (Velfærdsministeriet, 2008). Det er derfor relevant at undersøge, hvor mange dagtilbud og skoler, som giver børn mulighed for at få eller købe et fuldt frokostmåltid. Af Fødevarerpolitisk redegørelse fremgår endvidere, at madordningerne skal finansieres af forældrene, hvorfor omfanget af forældrebetaling også er relevant at inddrage i undersøgelsen.

Fødevarestyrelsens Alt om kost-rejsehold hjælper bl.a. med at formulere politikker og etablere madordninger. For at få oplysning om behovet for formidling om rejseholdets eksistens blev kendskabet til rejseholdet undersøgt i statusundersøgelsen i 2007 (Sabinsky, 2007). Efterfølgende er en ny pjece om rejseholdet publiceret, og den omdeles løbende af rejseholdsmedarbejdere og andre fagpersoner. Målet i 2008 er, at kendskabet til rejseholdet øges, og undersøgelsen skal derfor evaluere kendskabet til rejseholdet igen.

Med henblik på at forankre arbejdet med sundhed og ernæring i et dagtilbud eller på en skole kan det være hensigtsmæssigt at udarbejde en politik, der konkretiserer og synliggør dagtilbuddets eller skolens arbejde med mad og måltider samt bevægelse.

Rejseholdet er endvidere blevet efteruddannet til at vejlede om bevægelse og fysisk aktivitet, hvilket muligvis kan have påvirket antallet af bevægelsespolitikker. Det er derfor stadig vigtigt at følge udviklingen i politikker.

I november 2007 blev ernæringsmæssige krav til skolemad lanceret på hjemmesiden www.altomkost.dk. I 2007 blev endvidere uddelt midler til etablering af en madordning på 38 skoler, som ikke havde en madordning i forvejen. Skolerne har fået midler til 2 mdr.s forplejning, og madordningerne skal etableres i løbet af 2008 (DFFE, 2008). Skolemadsordningerne skal bl.a. leve op til de ernæringsmæssige krav til skolemad. Kendskabet til de ernæringsmæssige krav til skolemad skal derfor evalueres for første gang i 2008.

På baggrund af formuleringen i fødevarepolitisk redegørelse fra november 2006 og for at følge udviklingen af antallet af politikker og madordninger vurderes, at der er behov for en opfølgning på statusundersøgelsen fra 2007.

Formål

Formålet med undersøgelsen er at kortlægge antallet af mad- og måltidspolitikker, bevægelsespolitikker og madordninger i dagtilbud og på skoler, samt omfanget af forældrebetaling. Formålet er endvidere at evaluere kendskabet til Alt om kost-rejseholdet og kendskabet til ernæringskrav til skolemad.

Metode

Definitioner

Kostpolitik

I denne rapport vil begrebet kostpolitik være erstattet af mad- og måltidspolitik.

Med en politik for mad og måltider forstås formelle og erklærede beslutninger vedr. mad og måltider, som er vedtaget for dagtilbuddet/skolen. Politikken kan indeholde målsætninger eller retningslinjer for den mad, der serveres eller medbringes (fx ernæringsmæssig kvalitet) samt regler for måltider (fx fysiske rammer, tidsforbrug og samværsformer). Politikken skal være nedskrevet.

Definitionen er den samme, som den Lissau *et al.* (2006) anvendte i undersøgelsen "Mad og fysisk aktivitet i børnehaver, skoler og fritidshjem/skolefritidsordninger – udviklingen i mad og måltider i skoler og fritidshjem/skolefritidsordninger fra 1999-2004". Dette er ligeledes tilfældet for definitionen af politik for bevægelse og fysisk aktivitet.

Politik for bevægelse og fysisk aktivitet

Med en politik for bevægelse og fysisk aktivitet forstås formelle og erklærede beslutninger, som er vedtaget for institutionen/skolen. Politikken kan indeholde målsætninger for børnenes bevægelse og fysiske aktivitet samt regler for bevægelse og fysisk aktivitet". Politikken skal være nedskrevet.

Madordning

På baggrund af formuleringen i Fødevarerpolitisk redegørelse fra november 2006 vil denne undersøgelse kortlægge antallet af dagtilbud og skoler med madordninger, som giver børn mulighed for at få eller købe et frokostmåltid som erstatning for madpakken. Ved et frokostmåltid som erstatning for madpakken forstås et komplet måltid, som indeholder en proteindel (kød/fjerkræ/æg), en stivelsesdel (kartofler/ris/pasta/brød) og en grøntdel (grøntsager/frugt).

Dagtilbud

Dagtilbud dækker vuggestuer, integrerede institutioner og børnehaver.

Skoler

Skoler dækker over folkeskoler og privat-/friskoler.

Dataindsamling

Som undersøgelsesmetode blev valgt et webbaseret spørgeskema med hovedsageligt lukkede svarmuligheder. Se bilag 1 og 2.

Spørgeskemaet indeholdt følgende emner:

Institutionens rammer (type af institution, antal børn, aldersgruppe)

Mad- og måltidspolitik

Politik for bevægelse og fysisk aktivitet

Madordning

Afslutning

Spørgeskemaet fra 2007 blev stort set genbrugt, og der er kun foretaget få ændringer. Et nyt spørgsmål vedrørende kendskab til ernæringskrav til skolemad, og et nyt spørgsmål vedrørende størrelsen af forældrebetaling i dagtilbud blev tilføjet. Spørgsmålet om en madordning er en forsøgsordning blev fjernet for dagtilbud (sp. 9 i 2007-undersøgelsen), spørgsmålet om hyppighed af en madordning blev fjernet for skolerne, og tre spørgsmål vedr. omfanget af madordning og madtilbud blev slået sammen for at spørge mere præcist og minimere antallet af spørgsmål (sp. 6, 11 og 12 i 2007-undersøgelsen).

Spørgeskemaet bestod af 10-19 spørgsmål afhængig af typen af institution, børnenes alder og forekomsten af en madordning. Fx skulle de integrerede institutioner, der havde både vuggestue- og børnehavebørn svare på spørgsmålene om madordning for hver gruppe. Og hvis de ikke havde børn i vuggestuealderen, fik de kun spørgsmål, der vedrørte børnehavebørnene. Hvis en respondent svarede nej til, at dagtilbuddet eller skolen havde en madordning, blev vedkommende automatisk bragt videre til næste relevante spørgsmål.

Spørgeskemaet var webbaseret og blev udfyldt via computeren ved aktivering af et tilsendt link. Administrationen af dataindsamlingen via internettet blev foretaget af analysevirksomheden WEBPOL.

Mailadresser blev indsamlet for så vidt muligt samtlige af landets vuggestuer, integrerede institutioner, børnehaver og skoler (folkeskoler og fri- og privatskoler). Skolernes mailadresser blev indsamlet fra Undervisningsministeriets hjemmeside (Undervisningsministeriet, 2008). Der blev indsamlet i alt 2054 mailadresser til skoler.

Mailadresserne fra dagtilbuddene blev indsamlet i 2007 ved at udsende en mail til alle landets kommuner, hvori der blev oplyst om undersøgelsens metode og formål, og om de ville være behjælpelige med at sende en liste over e-mailadresser på kommunens dagtilbud (vuggestuer, integrerede institutioner og børnehaver). Ca. 50% af kommunerne sendte oversigter indeholdende mailadresser retur. Resten af mailadresserne blev indsamlet via kommunernes hjemmeside, og hvis der ikke var opgivet mailadresse på dagtilbuddet, blev der taget telefonisk kontakt med henblik på at få mailadressen.

Til dagtilbud blev 4115 mailadresser fra 2007 genbrugt. Fordelingen af disse mailadresser på typer er ikke opgivet, da det ikke altid var muligt at skelne mellem typen af dagtilbud. Nogle mailadresser vil være forældede i 2008, fordi institutionen er nedlagt eller har fået ny e-mail. Der kan også være tilkommet helt nye dagtilbud. Der findes ca. 4670 dagtilbud i Danmark i flg. Danmarks Statistik, og der er ca. 20 færre dagtilbud i 2008 i forhold til 2007 (Danmarks Statistik, 2008). Der er færre

vuggestuer og børnehaver og flere integrerede institutioner. Der er således kun sket en lille ændring i antallet af dagtilbud, og mailadresserne fra 2007 er derfor genbrugt til nærværende undersøgelse.

Spørgeskemaet blev sendt ud til dagtilbud og skolerne via et link i en mail. Teksten i emnefeltet var: **”Deltag i landsdækkende undersøgelse om madordninger og politikker”**. I mailen blev dagtilbudene og skolerne informeret om undersøgelsens formål. Og en væsentlig information var ligeledes, at spørgeskemaet var kort og kun tog 10 minutter at udfylde. Spørgeskemaet blev sendt ud i første uge af september 2008. Efter knap 3 uger blev der udsendt en rykker i form af endnu en mail med link til spørgeskemaet. WEBPOL har stået for udsendelsen af mails, men som afsender i modtagernes indbakke har stået Fødevareinstituttet, med henblik på at minimere risikoen for, at modtagerne skulle betragte mailen som spam.

Population

Deltagerprocent

Mailen blev sendt ud til 6169 skoler og dagtilbud. Hvoraf 2403 responderede med komplette besvarelser, hvilket giver en samlet svarprocent på 39.

I langt de fleste af tilfældene var det lederen eller souschefen, der besvarede spørgeskemaet (vuggestue: 99%, integreret institution: 97%, børnehave: 99%, folkeskole: 80%, privat-/friskole: 76%). I 2% af tilfældene var det en pædagog eller lærer, og 9% af spørgeskemaerne blev udfyldt af anden person, oftest en sekretær, den ansvarlige for madordningen eller en administrativ leder.

Årsager til manglende deltagelse

Skolerne og dagtilbud har som mange andre målgrupper begrænsede tidsressourcer, og eftersom der bliver foretaget en del undersøgelser med dagtilbud og skoler som målgruppe, kan det påvirke dagtilbud og skolars motivation for at deltage i undersøgelsen. Det er ligeledes muligt at nogle vil betragte mailen som spam, da den kommer uopfordret, og dermed slette den, inden den bliver åbnet.

Af gennemførelsesstatistikken fremgår, at der har været 485 ukomplette svar, hvilket har påvirket svarprocenten (tabel 1). Disse ukomplette svar kan skyldes tekniske problemer ved udfyldelsen af spørgeskemaet, at respondenteren er blevet afbrudt under udfyldelsen af spørgeskemaet eller, at der har hersket tvivl om spørgsmålenes betydning.

Tabel 1: Gennemførelsesstatistik.

Gennemførelsesstatistik	
Antal udsendte invitationer:	6169
Antal komplette svar:	2403
Antal ukomplette svar:	485
Antal ubesvarede:	3281
Svarprocent alle:	47%
Svarprocent komplette:	39%

Repræsentativitet

Af tabel 2 fremgår hvor mange af landets institutioner, som har deltaget i undersøgelsen. Skolerne er bedst repræsenteret, idet henholdsvis 42% af folkeskolerne og 39% af privat-/friskolerne har deltaget i undersøgelsen. Lidt færre dagtilbud (vuggestue 35%, integreret institution 34% og børnehave 32%) har deltaget i undersøgelsen.

Tabel 2: Andel af landets institutioner, som har deltaget i undersøgelsen

	Alle landets institutioner	Antal institutioner i undersøgelsen	Deltager(%)
Vuggestuer	436	155	35
Integreret institution	2053	689	34
Børnehave	2181	693	32
Folkeskole	1589	673	42
Privat-/friskole	496	193	39

(Kilde: Danmarks Statistik 2008, Undervisningsministeriet 2008)

Fordelingen af dagtilbud og skoler i landets regioner fremgår af tabel 3. Informationer over antal dagtilbud stammer fra Danmarks Statistik (Danmarks Statistik, 2008) og informationer over antal skoler er fra Undervisningsministeriet (Undervisningsministeriet, 2008). Som det fremgår af tabel 3, er deltagerpopulationen repræsentativ hvad angår den geografiske fordeling på nær folkeskoler i Region Hovedstaden, som er en smule underrepræsenteret i undersøgelsen.

Tabel 3 Fordeling af antal dagtilbud og skoler og deltagerprocent i regioner.

Region	Vuggestue		Integreret institution		Børnehave		Folkeskole		Privat-/friskole	
	Alle (%) (n= 436)	Delt* (%) (n=155)	Alle (%) (n=2053)	Delt* (%) (n=689)	Alle (%) (n=2181)	Delt* (%) (n=693)	Alle (%) (n=1589)	Delt* (%) (n=673)	Alle (%) (n=496)	Delt* (%) (n=193)
Hovedstaden	53	53	46	42	21	19	22	17	26	22
Sjælland	8	8	14	17	16	16	17	17	19	20
Syddanmark	8	9	15	15	24	24	23	26	24	25
Midtjylland	26	28	20	21	24	24	25	24	20	23
Nordjylland	5	2	5	4	15	18	14	16	11	10
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

* Deltagere i undersøgelsen

(Kilde: Danmarks Statistik 2008, Undervisningsministeriet 2008)

I tabel 4 sammenlignes urbaniseringsgraden for de deltagende dagtilbud og skoler med alle dagtilbud og skoler i Danmark. Der er god overensstemmelse mellem urbaniseringsgraden for dagtilbudene og skolerne i undersøgelsen og alle dagtilbud og skoler i Danmark.

Tabel 4: Fordeling på urbaniseringsgrad blandt deltagere i undersøgelsen og landets dagtilbud og skoler.

Urbanisering*	Vuggestue		Integreret institution		Børnehave		Folkeskole		Privat-/friskole	
	Alle (%) (n= 436)	Delt* (%) (n=155)	Alle (%) (n=2053)	Delt* (%) (n=689)	Alle (%) (n=2181)	Delt* (%) (n=693)	Alle (%) (n=1589)	Delt* (%) (n=673)	Alle (%) (n=496)	Delt* (%) (n=193)
Hovedstaden	33	29	15	11	10	8	5	4	13	11
Hovedstadens forstæder	15	21	19	18	6	8	9	8	6	5
Resten af hovedstaden	9	10	16	16	8	7	10	10	9	7
Bykommuner ≥ 100.000	17	16	30	34	12	15	9	8	9	10
Bykommuner 10.000-99.999	17	16	30	34	46	44	49	50	43	47
By I alt	97	99	94	94	82	81	81	79	80	80
Resten af landet	3	1	6	6	18	19	19	21	20	20
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

(Kilde: Danmarks Statistik 2008, Undervisningsministeriet 2008)

*Baseret på Danmarks Statistiks inddeling af landets kommuner i geokoder i 2008 (Lange 2008).

Det gennemsnitlige antal af børn i de deltagende dagtilbud og skoler stemmer overens med data fra Danmarks Statistik og Undervisningsministeriet, som har registreret henholdsvis antallet af børn, der var indskrevne i dagtilbudene i 2007 og elever på de enkelt skoler i skoleåret 2007/2008 (tabel 5) (Danmarks Statistik, 2008, Undervisningsministeriet, 2008).

Tabel 5: Antal børn i de deltagende dagtilbud og skoler sammenlignet med data for hele Danmark.

	Alle Størrelse på institution (antal børn i gennemsnit)	Deltagere i undersøgelsen Størrelse på institution (antal børn i gennemsnit)
Vuggestue	37	39
Integreret institution	65	77
Børnehave	47	54
Folkeskole	369	384
Privat-/friskole	184	215

(Kilde: Danmarks Statistik 2008, Undervisningsministeriet 2008)

De deltagende dagtilbud og skoler vurderes således at være repræsentative, hvad angår fordeling mellem land og by samt størrelse. Deltagerpopulationen er også repræsentativ hvad angår den geografiske fordeling på nær folkeskoler i Region Hovedstaden, som er en smule underrepræsenteret i undersøgelsen.

Dagtilbudene og skolerne, der deltager i undersøgelsen, repræsenterer dermed dagtilbud og skoler i Danmark med hensyn til forskelle, der kan være på dagtilbud og skoler, der ligger forskellige steder i Danmark, og også i forhold til forskellighed, som kunne forekomme mellem dagtilbud eller skoler beliggende i byområder eller landområder, eller store og små dagtilbud/skoler.

Mad- og måltidspolitikker

Som det fremgår af tabel 6 har 69% af skolerne og dagtilbuddene svaret, at de har en nedskreven mad- og måltidspolitik. I alt har 19% svaret nej til spørgsmålet om, hvorvidt dagtilbud/skole har en politik for området, mens 12% har svaret andet, med mulighed for uddybning. De institutioner, der har sat kryds ved andet har skrevet, at de er i gang med at udarbejde en mad- og måltidspolitik, at de har en mundtlig politik på området, eller at kommunen har en mad- og måltidspolitik.

Tabel 6: Forekomsten af mad- og måltidspolitikker (n=2403)

		Antal	Pct.
Har dagtilbuddet/skolen en nedskreven politik for mad og måltider?	Ja	1662	69%
	Nej	462	19%
	Andet	312	12%

Når forekomsten af mad- og måltidspolitikker betragtes på institutionsniveau, er der dog en vis forskel på frekvenserne.

Tabel 7: Forekomsten af mad- og måltidspolitikker i dagtilbud og skoler

	Antal	Pct.
Vuggestue (n=155)	137	88%
Børnehave (n=693)	512	74%
Integreret institution (n=689)	571	83%
Folkeskole (n=1589)	358	53%
Privat-/friskole (n=496)	84	44%

I alt har 88% af vuggestuerne en nedskrevet mad- og måltidspolitik. I de integrerede institutioner er det tilfældet for 83% af institutionerne, og 74% af børnehaverne har en mad- og måltidspolitik. På skolerne er forekomsten af en mad- og måltidspolitik mindre hyppig i og med 53% og 44% af henholdsvis folkeskolerne og privat-/friskolerne har en politik for området.

Politikker for bevægelse og fysisk aktivitet

Som det fremgår af tabel 8, så er forekomsten af nedskrevne politikker for bevægelse og fysisk aktivitet ikke så stor som tilfældet er for mad- og måltidspolitikker. I alt har 43% af dagtilbuddene og skolerne svaret, at de har en nedskrevet politik for området, 44% har ikke en politik for bevægelse og fysisk aktivitet, mens 13% har svaret andet. Som tilfældet var for mad- og måltidspolitikker beskriver mange, at de er i gang med at udarbejde en politik inden for området. Rigtig mange af dagtilbuddene beskriver også, at deres arbejde med bevægelse og fysisk aktivitet er beskrevet i de pædagogiske læreplaner.

Tabel 8: Forekomsten af politikker for bevægelse og fysisk aktivitet (n=2403)

		Antal	Pct.
Har institutionen en nedskreven politik for bevægelse og fysisk aktivitet?	Ja	1037	43%
	Nej	1054	44%
	Andet	312	13%

Det ses ligeledes for politikker for bevægelse og fysisk aktivitet, at der er forskel på frekvenserne, når data betragtes på institutionsniveau, jf. tabel 9. Som det fremgik for mad- og måltidspolitikker har dagtilbuddene i højere grad end skolerne også en politik for bevægelse i og med 61%, 49% og 49% af henholdsvis vuggestuer, integrerede institutioner og børnehaver har en bevægelsespolitik. Skolerne følger efter med 31% og 30%, som er andelen af henholdsvis folkeskoler og privat-/friskoler, der har en politik for bevægelse og fysisk aktivitet.

Tabel 9: Forekomsten af politikker for bevægelse og fysisk aktivitet i dagtilbud og skoler

	Antal	Pct.
Vuggestue (n=155)	95	61%
Børnehave (n=693)	338	49%
Integreret institution (n=689)	338	49%
Folkeskole (n=1589)	209	31%
Privat-/friskole (n=496)	57	30%

Madordninger

I det følgende gennemgås resultaterne vedrørende forekomsten af madordninger i dagtilbuddene og på skolerne. Ud over spørgsmålet om et komplet frokostmåltid som erstatning for madpakken, er der i undersøgelsen også spurgt til, om institutionen har andre madtilbud. Fokus har været at få indsigt i, hvor mange skoler og dagtilbud, der serverer et komplet frokostmåltid som erstatning for madpakken, og derfor er detaljeringsniveauet for andre madtilbud begrænset.

Derudover er der indsamlet informationer om, hvor hyppigt et komplet frokostmåltid er tilgængelig for børnene. Desuden fremgår det i hvor mange dagtilbud og skoler, forældrene helt eller delvist bidrager til udgifterne til mad og drift samt størrelsen af forældres udgift til frokostmåltidet i dagtilbud.

Dagtilbud

Vuggestuer

Som det ses af tabel 10 har 79% af vuggestuerne en madordning der indebærer et frokostmåltid som erstatning for madpakken. I 81% af tilfældene får børnene et frokostmåltid alle ugens dage. I nogle vuggestuer er der tale om delvise madordninger, eftersom 18% og 1% får et fuldt frokostmåltid henholdsvis 3-4 dage om ugen og 1-2 dage om ugen. I 94% af vuggestuerne produceres maden i institutionen, 4% får mad fra eksterne leverandører og 2% af vuggestuerne har en kombination af egenproduktion og ekstern produktion.

Tabel 10: Svarfordeling til spørgsmål om frokostmåltid i vuggestuer

		Antal	Pct.
Frokostmåltid som erstatning for madpakken	Ja	123	79%
	Nej	32	21%
	Total	155	100%
Hyppighed	Alle ugens dage	99	81%
	3-4 dage om ugen	22	18%
	1-2 dage om ugen	2	1%
	Total	123	100%
Produktionssted	Produceret af ekstern(e) leverandør(er)	5	4%
	Produceret i institutionen	115	94%
	Kombination af egenproduktion og ekstern produktion	3	2%
	Total	123	100%

Sammenhæng mellem politik og madordning

I alt 82% af de vuggestuer, der tilbyder et frokostmåltid, har også en mad- og måltidspolitik, og 97% af de vuggestuer, der har en mad- og måltidspolitik, tilbyder et frokostmåltid. For vuggestuer er der således en sammenhæng mellem tilstedeværelsen af en politik og tilbud om et frokostmåltid.

Vuggestuer med en mad- og måltidspolitik har en større tilbøjelighed til at tilbyde et frokostmåltid. Undersøgelsen kan dog ikke vise, om det er tilstedeværelsen af en politik, som er årsag til, at der er et madtilbud eller omvendt.

Andre madtilbud

Langt de fleste vuggestuer tilbyder andre måltider end frokostmåltidet i løbet af dagen. Af tabel 11 fremgår det, at 83% tilbyder morgenmad, 86% tilbyder et formiddagsmåltid, og 88 % tilbyder et eftermiddagsmåltid. Supplement til madpakken tilbydes af 7% af vuggestuerne og kun 1% af vuggestuerne har ingen madordning i løbet af dagen.

Tabel 11: Svarfordeling til spørgsmål om andre madtilbud i vuggestuer (n=155)

		Antal	Pct.*
Andre madtilbud	Morgenmad	128	83%
	Formiddagsmåltid/frugtordning	133	86%
	Frokost supplement til madpakken	10	7%
	Eftermiddagsmåltid/frugtordning	136	88%
	Andet	26	17%
	Ingen madordning	2	1%

*Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor % overstiger 100

Finansiering af frokostmåltid

Af tabel 12 fremgår hvilke målgrupper, der bidrager til finansieringen af frokostmåltidet til vuggestuebørnene. I alt oplyser 89% af vuggestuerne, at forældrene ingen udgift har til maden, når deres barn går i vuggestue. Kommunen og institutionen står primært for udgifterne til såvel mad som drift af madordningen.

Tabel 12: Finansiering af frokostmåltider i vuggestuer (n=123)

		Udgift til maden Antal/pct.	Udgift til drift Antal/pct.	Ingen udgift Antal/pct.	Ved ikke Antal/pct.
Finansiering af frokostmåltider - Hvem dækker udgifterne?	Forældre	8/7%	7/6%	109/89%	1/1%
	Institution	101/82%	63/51%	5/4%	1/1%
	Kommune	32/26%	73/59%	29/24%	14/11%
	Andre	0/0%	1/1%	76/62%	46/37%

*Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor % overstiger 100.

Af tabel 13 fremgår det, i hvor mange vuggestuer, at det udelukkende er forældrene, der bidrager til udgifterne forbundet med frokostmåltidet. I 4% af de i alt 123 vuggestuer, der tilbyder frokostmåltid som erstatning for madpakken, er det forældrene, der dækker hele udgiften til maden. Og i 2% af vuggestuerne er det udelukkende forældrene, der betaler udgifterne til drift. En enkelt vuggestue svarer, at forældrene dækker såvel udgiften til mad som drift.

Tabel 13: Fuld forældrebetaling af frokostmåltidet i vuggestuer (n=123)

	Fuld forældrebetaling	
	Vuggestue	
	Antal	Pct.
Udgift til mad	5	4%
Udgift til drift	3	2%
Udgift til drift og mad	1	1%

Tabel 14 viser størrelsen af forældres udgift til frokostmåltidet udover over daginstitutionstakst. I 11% af de 123 vuggestuer, som tilbyder et frokostmåltid, betaler forældre for drift og/eller mad. I knap ¼ af disse vuggestuer betaler forældrene mellem 0 og 150 kr. pr. måned pr. barn, i 31% af vuggestuerne er betalingen mellem 251 og 300 kr., og endelig er betalingen mere end 300 kr. pr. måned pr. barn i 31% af vuggestuerne.

Tabel 14: Størrelsen af forældres udgift til frokostmåltidet udover daginstitutionstakst i vuggestuer (n=13)

	Kr. pr. måned pr. barn	Antal	Pct.
	0-150	3	23%
	151-200	0	0%
	201-250	0	0%
Forældres udgift til frokostmåltidet	251-300	4	31%
	>300	4	31%
	Ved ikke	2	15%

Integrerede institutioner

For de aldersintegrerede institutioner er resultaterne for spørgsmål vedrørende madordninger delt op for vuggestuebørn (0-ca. 3 år) og børnehavebørn (ca. 3-6 år), eftersom der oftest ikke er den samme ordning for børnene, hvilket også fremgår af tabel 15. I alt har 689 aldersintegrerede institutioner medvirket i undersøgelsen. Deraf har 613 af disse institutioner haft børn i vuggestuealderen.

Blandt de integrerede institutioner med vuggestuer fandt undersøgelsen, at 70% af institutionerne har en madordning, der indebærer et frokostmåltid som erstatning for madpakken. Næsten alle integrerede institutioner med vuggestuer tilbyder madordning alle ugens dage (91%). I 90% af tilfældene produceres maden internt.

For børnehavebørnene tilbyder 13% af de integrerede institutioner et frokostmåltid. I 65% af tilfældene eksisterer madordningen alle ugens hverdage. I 21% og 14% af tilfældene forekommer tilbuddet om et frokostmåltid henholdsvis 3-4 dage om ugen og 1-2 dage om ugen. Som for vuggestuebørnene produceres maden hovedsagligt i institutionen (94%).

Sammenhæng mellem politik og madordning

I 71% af de integrerede institutioner med en mad- og måltidspolitik tilbydes et frokostmåltid til vuggestuebørnene, og i 14% af de integrerede institutioner med en mad- og måltidspolitik tilbydes et frokostmåltid til børnehavebørnene. Modsat de rene vuggestuer er der ingen sammenhæng mellem tilstedeværelsen af en politik og tilbud om et frokostmåltid i integrerede institutioner.

Tabel 15: Svarfordeling til spørgsmål om madordning i integrerede institutioner.

		Vuggestue i integreret inst.		Børnehave i integreret inst.	
		Antal	Pct.	Antal	Pct.
Frokostmåltid som erstatning for madpakken	Ja	426	70%	87	13%
	Nej	187	30%	602	87%
	Total	613	100%	689	100%
Hyppighed	Alle ugens dage	390	91%	57	65%
	3-4 dage om ugen	32	8%	18	21%
	1-2 dage om ugen	4	1%	12	14%
	Total	426	100%	87	100%
Produktionssted	Produceret af ekstern(e) leverandør(er)	24	6%	1	1%
	Produceret i institutionen	382	90%	82	94%
	Kombination af egen- og ekstern produktion	20	5%	4	5%
	Total	426	100%	87	100%

Andre madtilbud

Langt de fleste integrerede institutioner tilbyder andre måltider i løbet af dagen. Hyppigst er det morgenmad og eftermiddagsmåltidet, som de tilbyder, i institutionerne med vuggestuebørn er det dog også et formiddagsmåltid (80%) (tabel 16).

Tabel 16: Svarfordeling til spørgsmål om andre madtilbud i integrerede institutioner.

		Vuggestue i integreret inst. (n=613)		Børnehave i integreret inst. (n=689)	
		Antal	Pct.	Antal	Pct.
Andre madtilbud	Morgenmad	538	88%	587	85%
	Formiddagsmåltid/frugtordning	491	80%	193	28%
	Frokost supplement til madpakken	20	3%	22	3%
	Eftermiddagsmåltid/frugtordning	511	83%	425	62%
	Andet	67	11%	99	14%
	Ingen madordning	22	4%	52	8%

Finansiering af frokostmåltid

Fordelingen mellem målgrupper, der bidrager til finansiering af frokostmåltidet til vuggestuebørnene i de integrerede institutioner, minder i høj grad om fordelingen for de rene vuggestuer. Andelen af forældre, der ingen udgift har til frokostmåltidet ser ud til at være næsten den samme (89% versus 92%). Og det er primært institutionen og kommunen, der står for at dække udgifterne til mad og drift (tabel 17).

Tabel 17: Finansiering af frokostmåltid til børn i vuggestuealderen i integrerede institutioner (n=426)

		Udgift til maden Antal/pct.*	Udgift til drift Antal/pct.*	Ingen udgift Antal/pct.*	Ved ikke Antal/pct.*
Finansiering af frokostmåltid - Hvem dækker udgifterne?	Forældre	20/5%	13/3%	390/92%	10/2%
	Institution	303/71%	240/56%	60/14%	12/3%
	Kommune	181/43%	282/66%	81/19%	28/7%
	Andre	0/0%	1/<1%	274/64%	151/35%

*Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor % overstiger 100.

For børnehavebørnene i de integrerede institutioner bidrager forældrene i højere grad til finansiering af madordningen, jf. tabel 18. I 68% af de institutioner, der har en madordning til børnehavebørnene, har forældrene en udgift til maden, i 31% af institutionerne har forældrene udgifter til driften og i 28% af institutioner oplyses, at forældrene ikke har nogen udgift til madordningen.

Tabel 18: Finansiering af frokostmåltid til børn i børnehavealderen i integrerede institutioner (n=87)

		Udgift til maden Antal/pct.*	Udgift til drift Antal/pct.*	Ingen udgift Antal/pct.*	Ved ikke Antal/pct.*
Finansiering af frokostmåltid - Hvem dækker udgifterne?	Forældre	59/68%	27/31%	24/28%	1/1%
	Institution	40/46%	52/60%	23/26%	1/1%
	Kommune	22/25%	32/37%	45/52%	7/8%
	Andre	0/0%	0/0%	69/79%	18/21%

*Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor % overstiger 100.

Af tabel 19 ses, i hvor mange integrerede institutioner der har madordning, som indebærer et frokostmåltid som erstatning for madpakken til henholdsvis vuggestuebørn og børnehavebørn, at forældrene fuldt ud dækker udgifterne til henholdsvis mad, drift og både mad og drift.

I 2% af de 426 integrerede institutioner med vuggestuer er det udelukkende forældrene, der dækker udgiften til maden til frokostmåltidet. I 1% af institutionerne betales driften ifølge besvarelserne udelukkende af forældre. Når forældrene betaler til drift, betaler de normalvis også til mad, idet både mad- og driftsudgiften betales af forældre i ca. 1% af institutionerne (tabel 19).

I 45% af de integrerede institutioner, der tilbyder et frokostmåltid til deres børnehavebørn, er det udelukkende forældrene, der dækker udgifterne til mad. I 14% af institutionerne dækkes udgifterne til drift kun af forældrene. Når forældrene betaler til drift, betaler de normalt også til mad, idet 10% af de integrerede institutioner, som har madordning til børnehavebørnene, svarer, at det er forældrene, der fuldt ud dækker udgifterne til såvel mad som drift (tabel 19).

Tabel 19: Fuld forældrebetaling af frokostmåltidet i integrerede institutioner.

	Fuld forældrebetaling			
	Vuggestue Integreret inst. (n=426)		Børnehave integreret inst. (n=87)	
	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Udgift til mad	10	2%	39	45%
Udgift til drift	4	1%	14	14%
Udgift til drift og mad	1	<1%	9	10%

I 6% af de 426 integrerede institutioners vuggestuer, som tilbyder et frokostmåltid, betaler forældre for drift og/eller mad. Tabel 20 viser størrelsen af forældres udgift til frokostmåltidet ud over daginstitutionstakst. I knap halvdelen af vuggestuerne betaler forældrene mellem 0 og 200 kr. pr. måned pr. barn, i 15% af vuggestuerne er udgiften mellem 201 og 300 kr., og endelig er betalingen mere end 300 kr. pr. måned pr. barn i knap ¼ af vuggestuerne.

I 71% af de 87 integrerede institutioners børnehaver, som tilbyder et frokostmåltid, har forældre udgifter til drift og/eller mad, hvilket er væsentlig flere end for vuggestuebørnene. Forældre til børnehavebørn i integrerede institutioner betaler også lidt mere til frokostmåltidet end forældre til vuggestuebørn, idet forældre i 1/3 af institutionerne betaler mellem 0 og 200 kr. pr. måned pr. barn, i knap 1/3 af institutionerne mellem 201 og 300 kr. pr. måned pr. barn, og i godt 1/3 af institutionerne har forældre en udgift, der er større end 300 kr. pr. måned pr. barn.

Tabel 20: Størrelsen af forældres udgift til frokostmåltidet udover daginstitutionstakst i integrerede institutioner

	Kr. pr. måned pr. barn	Vuggestue integreret inst. (n=26)		Børnehave integreret inst. (n=62)	
		Antal	Pct.	Antal	Pct.
Forældres udgift til frokostmåltidet	0-150	7	27%	11	18%
	151-200	5	19%	9	15%
	201-250	0	0%	10	16%
	251-300	4	15%	10	16%
	>300	6	23%	22	36%
	Ved ikke	4	15%	0	0%

Børnehaver

I alt 6% af de deltagende børnehaver har en madordning, der indebærer et frokostmåltid som erstatning for madpakken, jf. tabel 21. I 51% af tilfældene er der mulighed for et frokostmåltid i stedet for madpakken alle ugens dage, 21% af børnehaverne tilbyder frokostmåltidet 3-4 dage om ugen og 28% af eksisterende madordninger i børnehaver dækker 1-2 dage om ugen.

Også til børnehavebørnene produceres maden hovedsageligt i institutionen (79%). Knap 1/5 (19%) produceres af eksterne leverandører, og i 9% af børnehaverne produceres frokostmåltidet såvel internt som eksternt.

Sammenhæng mellem politik og madordning

I 97% af børnehaverne, der tilbyder et fuldt frokostmåltid, er der også nedfældet en mad- og måltidspolitik, mens kun 7% af de børnehaver, der har en mad- og måltidspolitik, har et tilbud om et frokostmåltid. Der er således ikke en større tilbøjelighed til at tilbyde et frokostmåltid, hvis børnehaven har en mad- og måltidspolitik.

Tabel 21: Svarfordeling til spørgsmål om frokostmåltid i børnehaver.

		Antal	Pct.
Frokostmåltid som erstatning for madpakken	Ja	43	6%
	Nej	650	94%
	Total	693	100%
Hyppighed	Alle ugens dage	22	51%
	3-4 dage om ugen	9	21%
	1-2 dage om ugen	12	28%
	Total	43	100%
Produktionssted	Produceret af ekstern(e) leverandør(er)	8	19%
	Produceret i institutionen	31	72%
	Kombination af egenproduktion og ekstern produktion	4	9%
	Total	43	100%

Andre madtilbud

Børn i rene børnehaver har færre madtilbud end børnehavebørn i integrerede institutioner. Morgenmad, formiddagsmåltid og eftermiddagsmåltid tilbydes i henholdsvis 79%, 26% og 51% af børnehaverne (tabel 22). I alt 12% af børnehaverne har ingen madordning og benytter sig dermed udelukkende af medbragt mad.

Tabel 22: Svarfordeling til spørgsmål om andre madtilbud i børnehaver (n=693)

		Antal	Pct.
Andre madtilbud	Morgenmad	545	79%
	Formiddagsmåltid/frugtordning	179	26%
	Frokost supplement til madpakken	6	1%
	Eftermiddagsmåltid/frugtordning	356	51%
	Andet	143	21%
	Ingen madordning	86	12%

*Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor % overstiger 100

Finansiering af frokostmåltid

Forældrebetaling forekommer i højere grad, når det gælder børnehavebørn. I alt oplyser 74% af børnehaverne, at forældrene har udgifter til den mad, der serveres for deres børn. Og i 14% af børnehaverne har forældrene udgifter til driften af madordningen. I alt har 23% af børnehaverne med en madordning angivet, at forældrene ikke har nogen udgifter til madordningen.

Tabel 23: Finansiering af frokostmåltider i børnehaver (n=43)

		Udgift til maden Antal/pct.*	Udgift til drift Antal/pct.*	Ingen udgift Antal/pct.*	Ved ikke Antal/pct.*
Finansiering af frokostmåltider - Hvem dækker udgifterne?	Forældre	32/74%	6/14%	10/23%	0/0%
	Institution	22/51%	22/51%	12/28%	0/0%
	Kommune	9/21%	6/14%	30/80%	4/9%
	Andre	1/2%	1/2%	34/79%	8/19%

*Det har været muligt at sætte flere kryds, hvorfor % overstiger 100

I 37% af børnehaverne, der tilbyder et frokostmåltid, er det forældrene, der betaler hele madbudgettet. Det er kun i ganske få børnehaver, hvor forældre dækker alle udgifter til drift og mad (2%) (tabel 24).

Tabel 24: Fuld forældrebetaling af frokostmåltidet i børnehaver (n=43)

	Fuld forældrebetaling	
	Børnehave	
	Antal	Pct.
Udgift til mad	16	37%
Udgift til drift	3	7%
Udgift til drift og mad	1	2%

Tabel 25 viser størrelsen af forældres udgift til frokostmåltidet udover over daginstitutionstakst. I 77% af de 43 børnehaver, som tilbyder et frokostmåltid, betaler forældre for drift og/eller mad, hvilket er væsentlig flere end vuggestuebørn(11%) og lidt flere end børnehavebørn i integrerede institutioner(71%). I godt halvdelen af børnehaverne betaler forældrene mellem 0 og 200 kr. pr. måned pr. barn, i knap 1/3 er betalingen mellem 201 og 300 kr., og endelig er betalingen mere end 300 kr. pr. måned pr. barn i 12% af børnehaverne.

Tabel 25: Størrelsen af forældres udgift til frokostmåltidet udover daginstitutionstakst i børnehaver (n=33)

	Kr. pr. måned pr. barn	Antal	Pct.
Forældres udgift til frokostmåltidet	0-150	12	37%
	151-200	7	21%
	201-250	6	18%
	251-300	4	12%
	>300	4	12%
	Ved ikke	0	0%

Skoler

Folkeskoler

Tabel 26 viser svarfordelingen for spørgsmålet om madordning i de deltagende folkeskoler. På 61% af folkeskolerne er etableret en madordning, der indebærer, at eleverne kan få eller købe et frokostmåltid som erstatning for madpakken. Madordningerne er oftest permanente løsninger (92%). Og maden er på 61% af skolerne produceret af eksterne leverandører. På 18% af skolerne er frokosten produceret på skolen og på 21% er der tale om en kombination af egen- og ekstern produktion.

Sammenhæng mellem politik og madordning

For folkeskolerne er der en sammenhæng mellem tilstedeværelsen af en politik og tilbud om et frokostmåltid. For folkeskolerne gælder, at der på 67% af de skoler der tilbyder et frokostmåltid, også forekommer en mad- og måltidspolitik, og på 66% af skolerne, der har en mad- og måltidspolitik, findes også et tilbud om et frokostmåltid. Folkeskoler med en mad- og måltidspolitik har således en større tilbøjelighed til at tilbyde et frokostmåltid end folkeskoler uden en politik. Undersøgelsen kan dog ikke vise, om det er tilstedeværelsen af en politik, som er årsag til, at der er et madtilbud eller omvendt.

Tabel 26: Svarfordeling til spørgsmål om frokostmåltid i folkeskoler.

		Antal	Pct.
Frokostmåltid som erstatning for madpakken	Ja	411	61%
	Nej	262	39%
	Total	673	100%
Er madordningen til børnene permanent eller midlertidig (fx en forsøgsordning)?	En permanent madordning	377	92%
	En midlertidig madordning	34	8%
	Total	411	100%
Produktionssted	Produceret af ekstern(e) leverandør(er)	249	61%
	Produceret på skolen	75	18%
	Kombination af egenproduktion og ekstern produktion	87	21%
	Total	411	100%

Andre madtilbud

For folkeskolerne er de hyppigste madtilbud, udover et komplet frokostmåltid, formiddagsmåltid/ frugtordning(43%) og supplement til madpakken (44%) (tabel 27).

Tabel 27: Svarfordeling til spørgsmål om andre madtilbud i folkeskoler (n=673)

		Antal	Pct.*
Andre madtilbud	Morgenmad	72	11%
	Formiddagsmåltid/frugtordning	292	43%
	Frokost supplement til madpakken	297	44%
	Eftermiddagsmåltid/frugtordning	87	13%
	Andet	114	17%
	Ingen madordning	70	10%

*Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor % overstiger 100

Finansiering af frokostmåltid

Finansieringen af frokostmåltiderne på folkeskolerne adskiller sig fra finansieringen i dagtilbuddene, eftersom næsten alle de deltagende folkeskoler, der har en madordning, har oplyst, at forældrene har udgifter til madordningen. På 98% af skolerne bidrager forældrene til finansiering af maden og på 28% af skolerne til driften af en madordning. Skolen bidrager hovedsagligt til driften(53%) og i mindre omfang til maden (5%).

Tabel 28: Finansiering af frokostmåltid i folkeskoler (n=411)

		Udgift til maden Antal/pct.	Udgift til drift Antal/pct.	Ingen udgift Antal/pct.	Ved ikke Antal/pct.
	Forældre	401/98%	114/28%	5/1%	0/0%
Finansiering af frokostmåltid - Hvem dækker udgifterne?	Skole	19/5%	220/53%	179/44%	5/1%
	Kommune	7/2%	103/25%	288/70%	17/4%
	Andre	3/1%	11/3%	333/81%	66/16%

*Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor % overstiger 100

På 92% af de 411 skoler, som tilbyder et frokostmåltid som erstatning for madpakken, er det udelukkende forældrene/eleverne, der dækker udgifterne til maden. På 14% af skolerne dækker forældrene alle udgifter til driften af madordningen. Når forældrene betaler til drift, betaler de normalt også til mad, idet både mad- og driftsudgiften betales af forældre på 13% af skolerne (tabel 29).

Tabel 29: Fuld forældrebetaling af frokostmåltidet i folkeskoler (n=411)

	Fuld forældrebetaling	
	Folkeskoler	
	Antal	Pct.
Udgift til mad	378	92%
Udgift til drift	56	14%
Udgift til drift og mad	53	13%

Privat-/friskoler

På 42% af de deltagende privat- og friskoler eksisterer muligheden for et frokostmåltid i stedet for madpakken. Madordningen er ofte permanent (90%), og sammenlignet med folkeskolen produceres maden i højere grad på skolen, da dette sker på 40% af skolerne, mens 46% af skolerne får maden fra eksterne leverandører. På 14% af skolerne ses en kombination af ekstern og intern produktion.

Tabel 30: Svarfordeling til spørgsmål om frokostmåltid i privat-/friskoler.

		Antal	Pct.
Frokostmåltid som erstatning for madpakken	Ja	80	42%
	Nej	113	58%
	Total	193	100%
Permanent eller midlertidig (fx en forsøgsordning)?	En permanent madordning	72	90%
	En midlertidig madordning	8	10%
	Total	80	100%
Produktionssted	Produceret af ekstern(e) leverandør(er)	37	46%
	Produceret på skolen	32	40%
	Kombination af egenproduktion og ekstern produktion	11	14%
	Total	80	100%

Sammenhæng mellem politik og madordning

I alt 56% af de privat- og friskoler, der tilbyder et frokostmåltid, har også en mad- og måltidspolitik, mens 43% af de skoler, der har en politik, også tilbyder et frokostmåltid. Modsat folkeskoler er der ingen sammenhæng mellem tilstedeværelsen af en politik og tilbud om et frokostmåltid i privatskoler.

Andre madtilbud

Sammenlignet med folkeskolerne er det cirka halvt så mange privat- og friskoler, som tilbyder formiddagsmåltid/frugtordning (27%) og supplement til madpakken (25%) (tabel 31). Til gengæld tilbyder dobbelt så mange privat- og friskoler eftermiddagsmåltid/frugtordning (25%) i forhold til folkeskolerne (13%).

Tabel 31: Svarfordeling til spørgsmål om andre madtilbud i privat-/friskoler (n=193)

		Antal	Pct.*
Andre madtilbud	Morgenmad	17	9%
	Formiddagsmåltid/frugtordning	52	27%
	Frokost supplement til madpakken	48	25%
	Eftermiddagsmåltid/frugtordning	48	25%
	Andet	46	24%
	Ingen madordning	40	21%

*Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor % overstiger 100.

Finansiering af frokostmåltid

Også på privat- og friskoler bidrager forældrene i høj grad til finansieringen af maden (89%). Men flere privat- og friskolers eget budget bidrager også til finansieringen af maden (23%) og driften (60%) (tabel 32).

Tabel 32: Finansiering af frokostmåltider i privat-/friskoler (n=80)

		Udgift til maden	Udgift til drift	Ingen udgift	Ved ikke
		Antal/pct.	Antal/pct.	Antal/pct.	Antal/pct.
Finansiering af frokostmåltider - Hvem dækker udgifterne?	Forældre	71/89%	17/21%	7/9%	0/0%
	Skole	18/23%	48/60%	28/35%	1/1%
	Kommune	3/4%	2/3%	73/91%	4/5%
	Andre	3/4%	2/3%	71/89%	6/8%

*Det har været muligt at sætte flere krydser, hvorfor % overstiger 100

På 71% af de privatskoler, som tilbyder et frokostmåltid som erstatning for madpakken, bliver det oplyst, at det kun er forældrene, der dækker udgiften til maden. På 11% af privatskolerne betales driftsudgifterne udelukkende af forældrene. Når forældrene betaler til drift, betaler de normalt også til mad, idet både mad- og driftsudgiften betales af forældre på 9% af skolerne (tabel 33).

Tabel 33: Fuld forældrebetaling af madordninger i privat-/friskoler (n=80)

Fuld forældrebetaling		
Privat-/friskoler		
	Antal	Pct.
Udgift til mad	57	71%
Udgift til drift	9	11%
Udgift til drift og mad	7	9%

Kendskab til Fødevarerstyrelsens ernæringskrav til skolemad

Fødevarerstyrelsen har ønsket information om kendskab til deres ernæringskrav til skolemad. Derfor er der i undersøgelsen spurgt til dette. Ernæringskravene blev offentliggjort i november 2007 og har været tilgængelig i knap et år, da nærværende undersøgelse gennemføres.

Som det fremgår af tabel 34, har 56% af respondenterne kendskab til ernæringskravene.

Tabel 34: Kendskab til ernæringskrav til skolemad (n=866)

		Antal	Pct.
Kendskab til ernæringskrav til skolemad	Ja	486	56%
	Nej	380	44%

Hvis spørgsmålet betragtes på institutionsniveau, er der en anelse forskel på kendskabet til ernæringskravene, jf. tabel 35. Der er et størst kendskab til ernæringskravene blandt folkeskolerne. I alt har henholdsvis 59% af folkeskolerne og 45% af privat- og folkeskolerne svaret, at de kender ernæringskravene.

Tabel 35: Kendskab til Fødevarerstyrelsens ernæringskrav til skolemad på skoler

		Folkeskoler (n=673)		Privat- og friskoler (n=193)	
		Antal	Pct.	Antal	Pct.
Kendskab til ernæringskrav til skolemad	Ja	400	59%	86	45%
	Nej	273	41%	107	55%

Tabel 36 viser skolernes kendskab til ernæringskrav fordelt på regioner. Kendskabet ligger mellem 49 og 62%, højest for Region Syddanmark og lavest for Region Hovedstaden.

Tabel 36: Kendskab til Fødevarerstyrelsens ernæringskrav fordelt på region

		Region									
		Nordjylland (n=127)		Midtjylland (n=208)		Syddanmark (n=238)		Sjælland (n=137)		Hovedstaden (n=156)	
		Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Kendskab til ernæringskrav?	Ja	75	59%	114	55%	148	62%	72	53%	77	49%
	Nej	52	41%	94	45%	90	38%	65	47%	79	51%

Kendskab til Fødevarerstyrelsens Alt om kost rejsehold

Fødevarerstyrelsen har ønsket information om kendskab til deres Alt om kost rejsehold. For at få behovet for formidling om rejseholdets eksistens undersøgt, er der i undersøgelsen spurgt til dette. Formålet med spørgsmålet kan ligeledes betragtes som en håndsrækning til de skoler og dagtilbud, der er i tvivl om, hvordan de kommer videre i arbejdet med at skabe nogle sunde rammer for institutionens/skolens børn, i og med at de bliver oplyst om muligheden for at få gratis råd og vejledning i forhold til udarbejdelse af en mad- og måltidspolitik og/eller etablering af en madordning.

Som det fremgår af tabel 37, har 40% af respondenterne kendskab til rejseholdet.

Tabel 37: Kendskab til Fødevarerstyrelsens rejsehold (n=2403)

		Antal	Pct.
Kendskab til Fødevarerstyrelsens rejsehold	Ja	968	40%
	Nej	1435	60%

Hvis spørgsmålet betragtes på institutionsniveau, er der en anelse forskel på kendskabet til rejseholdet, jf. tabel 38. Der er et størst kendskab til rejseholdet i de integrerede institutioner, i børnehaverne og folkeskolerne (42%). Mindre kendskab er der i vuggestuerne og i privat- og friskolerne, hvor henholdsvis 30% og 31% har svaret, at de kender rejseholdet.

Tabel 38: Kendskab til Fødevarerstyrelsens rejsehold i dagtilbud og på skoler.

		Vuggestue (n=155)		Integreret institution (n=689)		Børnehave (n=693)		Folkeskole (n=673)		Privatskole/ friskole (n=193)	
		Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Kendskab til rejseholdet?	Ja	46	30%	289	42%	289	42%	285	42%	59	31%
	Nej	109	70%	400	58%	404	58%	388	58%	134	69%

Tabel 39 viser kendskab til rejseholdet fordelt på regioner. Kendskabet ligger mellem 41 og 45% af institutionerne undtagen institutioner i Region Hovedstaden, hvor kendskabet til rejseholdet er lidt lavere (35%).

Tabel 39: Kendskab til Fødevarerstyrelsens rejsehold fordelt på region

		Region									
		Nordjylland (n=284)		Midtjylland (n=563)		Syddanmark (n=540)		Sjælland (n=382)		Hovedstaden (n=634)	
		Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.	Antal	Pct.
Kendskab til rejseholdet?	Ja	128	45%	229	41%	230	43%	161	42%	220	35%
	Nej	156	55%	334	59%	310	57%	221	58%	414	65%

Bortfaldsundersøgelse

Det er muligt, at de, der har valgt at svare på det webbaserede spørgeskema, tilhører en gruppe med en større hyppighed, hvad angår tilstedeværelsen af madordninger og politikker inden for mad og bevægelse. På grund af den forholdsvis lave svarprocent, og fordi skoler i hovedstadsregionen er en smule underrepræsenteret, er derfor foretaget en undersøgelse af den gruppe folkeskoler, som ikke har svaret på undersøgelsen. Desuden svarer 61% af folkeskolerne, at de har en madordning, der indebærer, at eleverne kan få eller købe en komplet frokostmåltid, som erstatning for madpakken. Dette ønskes undersøgt nærmere.

Der er på baggrund af Undervisningsministeriets oplysninger om danske grundskoler udtaget en stikprøve fra gruppen af skoler, som ikke svarede på det udsendte spørgeskema (Undervisningsministeriet, 2008). Stikprøven bestod af 49 folkeskoler, som var repræsentative for den gruppe af folkeskoler, som ikke deltog i undersøgelsen. Disse skoler blev ringet op og stillet spørgsmål om, hvorvidt de har en mad- og måltidspolitik, en madordning der indebærer et komplet frokostmåltid, og en madordning der indebærer et tilbud om frokostsupplement (bilag 1 spørgsmål 4 og 6).

I alt 51% af skolerne i bortfaldsgruppen svarede, at de havde en madordning, der indebar, at eleverne havde mulighed for at få eller købe et frokostmåltid som erstatning for madpakken. I alt 71% af skolerne tilbød frokost supplement, og 29% af skolerne havde en mad- og måltidspolitik.

Ud fra resultatet af denne bortfaldsundersøgelse fremgår det, at der er en øget forekomst af politikker i gruppen af skoler, der har svaret på spørgeskemaet. I alt 53% af de skoler, der har svaret på spørgeskemaet, har angivet, at de har en nedskreven mad- og måltidspolitik mod 29% i bortfaldsundersøgelsen.

Med hensyn til forekomsten af madordninger, der indebærer, at eleverne har mulighed for at købe eller få et komplet frokostmåltid, er der også en tendens til en øget forekomst i gruppen af skoler, som har svaret på spørgeskemaet (61%) sammenlignet med skolerne i bortfaldsundersøgelsen (51%). Bortfaldsundersøgelsen viser den modsatte tendens med hensyn til madtilbud, der kan supplere madpakken. Nemlig en større forekomst af frokostsupplement blandt gruppen af skoler i bortfaldsundersøgelsen (71%) sammenlignet med skolerne, der svarede på spørgeskemaet (44%).

I alt 61% af de folkeskoler, som har svaret på spørgeskemaet, har en madordning, hvorfra eleverne har mulighed for at få eller købe et komplet frokostmåltid, der kan erstatte madpakken. Men andelen i gruppen, der ikke har svaret, er lidt lavere. På baggrund af denne undersøgelse vurderes derfor, at mellem 50 og 60% af landets folkeskoler har en madordning, der indebærer, at børnene har mulighed for at få eller købe et komplet frokostmåltid, der kan erstatte madpakken.

En tilsvarende bortfaldsundersøgelse er ikke foretaget på de øvrige institutioner, da baggrundsdata for de enkelte institutioner er mindre let tilgængelige. Det er muligt, at de opnåede resultater kan være biased på samme måde, som tilfældet er med folkeskolerne.

Sammenfatning

Fødevarerpolitisk redegørelse fra november 2006 beskriver, at regeringen hvert år ønsker at kortlægge antallet af dagtilbud og skoler, der har kostpolitikker og/eller madordninger (Ministeriet for Familie og Forbrugeranliggender, 2006). Undersøgelsen er nu gennemført for anden gang, idet den blev gennemført første gang i 2007 (Sabinsky, 2007).

Antallet af madordninger og politikker inden for mad og måltider og bevægelse er undersøgt ved en webbaseret spørgeskemaundersøgelse. Spørgeskemaet er sendt til 2054 skoler og 4115 dagtilbud. I alt 2403 skoler og dagtilbud svarede på spørgeskemaet, svarende til en svarprocent på 39.

Mad- og måltidspolitikker er udbredte og udgør i dagtilbud i form af vuggestuer, integrerede institutioner og børnehaver henholdsvis 88%, 83% og 74%. For skolernes vedkommende svarer 53% af de deltagende folkeskoler, at de har en politik for mad- og måltider og tilsvarende tal for privat- og friskoler er 44%. En bortfaldsundersøgelse tyder dog på, at hyppigheden er lavere blandt de skoler, som ikke har besvaret spørgeskemaet.

Politikker for bevægelse og fysisk aktivitet forekommer i 61% af de deltagende vuggestuer. I alt 49% af de integrerede institutioner har en politik for området og tallet for børnehaverne er ligeledes 49%. Folkeskoler og privat-/friskoler har en politik for bevægelse på henholdsvis 31% og 30% af skolerne.

Hvad angår madordninger, der indebærer at komplet frokostmåltid som erstatning for madpakken, er der også forskel på forekomsten og hyppighed afhængig af institutionstype. I 79% af vuggestuerne er der en madordning og oftest alle ugens hverdage (81%). Forældrene bidrager til maden i 7% af vuggestuerne. I alt 4% af vuggestuerne svarer, at forældrene dækker hele udgiften til maden. Forældrene bidrager i 6% af vuggestuerne til driften. En enkelt vuggestue har oplyst, at forældrene dækker hele udgiften til såvel mad som drift.

I de integrerede institutioner har 70% madordninger for børnene i vuggestuealderen. For børnehavebørn i integrerede institutioner er tallet 13%. For vuggestuebørnene er det i 91% af institutionerne en daglig begivenhed, og for børnehavebørnene eksisterer madordningen som en daglig mulighed i 65% af de integrerede institutioner, der har en madordning til børn i denne aldersgruppe. Forældrene bidrager til finansieringen til maden i 5% af de institutioner, der har vuggestuebørn, og i 68% af institutionerne der har madordninger til børnehavebørnene. Tilsvarende tal for driftsudgifter er 3% og 31%. Hele udgiften til mad dækkes af forældrene til vuggestuebørn i integrerede institutioner i 2% af institutionerne, og i <1% af integrerede institutioner med vuggestuebørn er det forældrene, der dækker hele udgiften til såvel mad som drift. For forældrene til børnehavebørn i integrerede institutioner forholder det sig således, at de i 45% af institutionerne dækker hele udgiften til mad. I 10% af integrerede institutioner med madordninger til børnehavebørn dækker forældrene hele udgiften til såvel mad som drift.

I alt 6% af børnehaverne har en madordning. I 51% af denne type institution forekommer muligheden for et frokostmåltid alle hverdage. Forældrene er med til at finansiere maden i 74% af børnehaverne, og i 37% af børnehaverne er det udelukkende forældrene, der betaler udgiften til maden. Driftsudgifter bidrager forældrene til i 14% af børnehaverne. Såvel udgiften til mad og drift finansieres helt af forældrene i 2% af børnehaverne.

På baggrund af den webbaserede spørgeskemaundersøgelse og efterfølgende bortfaldsundersøgelse vurderes det, at mellem 50 og 60% af landets folkeskoler har en madordning, der indebærer et komplet frokostmåltid som erstatning for madpakken. Udgifterne til mad finansieres i høj grad af forældrene, i og med at de er med til at finansiere udgiften til maden på 98% af skolerne, og forældrene dækker udgiften til mad helt på 92% af skolerne. I forhold til drift er forældrene med til at finansiere dette på 28% af skolerne. På 13% af skolerne dækker forældrene hele udgiften til såvel mad som drift.

I alt 42% af de deltagende privat-/friskoler svarer, at de har en madordning. Forældrene er med til at finansiere denne ordning, hvad maden angår på 89% af skolerne, og i 21% hvad driftsudgifter angår. På 71% af privat-/friskolerne står forældrene for hele udgiften til mad. På 9% af skolerne dækker forældrene hele udgiften til såvel mad som drift.

For vuggestuer og folkeskoler ses en sammenhæng mellem tilstedeværelsen af en mad- og måltidspolitik og et tilbud om et frokostmåltid som erstatning for madpakken. Vuggestuer og folkeskoler med en mad- og måltidspolitik har således en større tilbøjelighed til at tilbyde et frokostmåltid end vuggestuer og folkeskoler uden en politik. Det fremgår dog ikke, om det er politikkerne, som er årsag til etableringen af et frokostmåltid, eller om frokostmåltidet er etableret før mad- og måltidspolitikken.

Referencer

Danmarks Statistik. www.statistikbanken.dk (PAS22: Institutioner, indskrevne børn og personale i pasningstilbud mv. efter områder og art), oktober 2008.

Direktoratet for FødevarerErhverv. Skolemad. www.dffe.dk, 21. maj 2008.

Fagt S et al.: Børn og unges måltidsvaner 2000-2004. Fødevarerinstitutionen, Søborg, 2007.

Lange A: Personlig meddelelse vedr. Danmarks Statistiks inddeling af landets kommuner i geokoder i 2008. Danmarks Statistik, 5. november 2008.

Lissau I et al.: Mad og fysisk aktivitet i børnehaver, skoler og fritidshjem/skolefritidsordninger. Statens Institut for Folkesundhed, København, 2006.

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender: Fødevarerpolitisk redegørelse – i et forbrugerperspektiv. November 2006.

Sabinsky M. Statusundersøgelse om madordninger og mad- og bevægelsespolitikker i dagtilbud og på skoler. DTU Fødevarerinstitutionen, Søborg, 2007.

Undervisningsministeriet, Antal grundskoler 2008 og elevtal 2007/08, www.uvm.dk, juni, oktober og november 2008.

Velfærdsministeriet. Lov om ændring af lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge (dagtilbudsloven). (Frokostmåltid i daginstitutioner m.v.). <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=122280>. Januar 2009.

Bilag 1: Spørgeskema til dagtilbud

Hvor mange madordninger er der i Danmark?

Velkommen til DTU Fødevareinstituttet og Fødevarestyrelsens undersøgelse om madordninger.

Hjælp os med at finde ud af, hvor mange madordninger der er i Danmark, som led i arbejdet med at skabe gode rammer for danske børns kost.

Hvis du har spørgsmål vedrørende spørgeskemaet eller undersøgelsen, er du velkommen til at ringe til DTU Fødevareinstituttet og tale med Lene Møller Christensen på telefon .

Såfremt der er tekniske problemer, kontakt venligst WEBPOL på telefon .

1. I hvilken type institution er du beskæftiget?

(sæt ét kryds)

1.	Vuggestue	☐
2.	Integreret institution	☐
3.	Børnehave	☐
4.	Folkeskole	☐
5.	Privatskole/friskole	☐

2. I hvilken kommune ligger institutionen?

3a. Hvor mange børn er der i institutionen (angiv antal børn)

3b. Hvilken aldersgruppe er der i institutionen?

skriv alderen på yngste og ældste barn –

fra år til år

Mad- og måltidspolitik

4. Har institutionen en nedskreven politik for mad og måltider*?

(sæt ét kryds)

1.	Ja	☐
2.	Nej	☐
3.	Andet, beskriv:	☐

** Med en politik for mad og måltider forstås formelle og erklærede beslutninger vedr. mad og måltider, som er vedtaget for institutionen/skolen. Politikken kan indeholde målsætninger/retningslinier for den mad, der serveres/medbringes (fx ernæringsmæssig kvalitet) og regler for måltider (fx fysiske rammer, tidsforbrug og samværformer). Politikken kan f.eks. være nedskrevet i virksomhedsplanen, i en pjece om institutionen, på institutionens hjemmeside eller andet sted.*

Bevægelsespolitik

5. Har institutionen en nedskreven politik for bevægelse og fysisk aktivitet*?

(sæt ét kryds)

1.	Ja	☐
2.	Nej	☐
3.	Andet, beskriv:	☐

** Med en politik for bevægelse og fysisk aktivitet forstås formelle og erklærede beslutninger, som er vedtaget for institutionen/skolen. Politikken kan indeholde målsætninger for børnenes bevægelse og fysiske aktivitet samt regler for bevægelse og fysisk aktivitet. Politikken kan f.eks. være nedskrevet i virksomhedsplanen, i en pjece om institutionen, på institutionens hjemmeside eller andet sted.*

Madordning

6. Har institutionen en madordning, der indebærer, at børnene har mulighed for at få eller købe følgende måltider:

(sæt gerne flere krydser)

1.	Morgenmad	☐
2.	Formiddagsmåltid/frugtordning	☐
3.	Frokostmåltid som <u>erstatning</u> for madpakken*	☐
4.	Frokost <u>supplement</u> til madpakken	☐
5.	Eftermiddagsmåltid/frugtordning	☐
6.	Ingen madordning
(kun muligt at sætte kryds her hvis de andre er blanke og omvendt)	☐
7.	Andet, beskriv:	☐

* Ved frokostmåltid forstås et komplet måltid, som indeholder en proteindel (kød/fjerkræ/æg), en stivelsesdel (kartofler/ris/pasta/brød) og en grøntdel (grøntsager/frugt). Proteindelen kan dog udskiftes med en af de to andre dele ved en vegetarisk ret.

Hvis Ja til frokostmåltid som erstatning for madpakken fortsæt med spørgsmål 7

Hvis Nej til frokostmåltid som erstatning for madpakken gå videre til spørgsmål 11

7. Hvor hyppigt har børnene mulighed for at få et frokostmåltid som erstatning for madpakken?

(sæt ét kryds)

1.	Alle ugens dage	☐
2.	3-4 dage om ugen	☐
3.	1-2 dage om ugen	☐

8. Hvordan finansieres frokostmåltidet til børnene – hvem dækker udgifterne?

(Markér mindst ét svar i hver vandret linie)

		Ingen udgift	Udgift til maden	Udgift til drift	Ved ikke
1.	Forældre (udover daginstitutionstakst)	☐	☐	☐	☐
2.	Institution	☐	☐	☐	☐
3.	Kommune	☐	☐	☐	☐
4.	Andre	☐	☐	☐	☐

Hvis forældreudgift til maden/drift fortsæt til spørgsmål 9

Hvis ingen forældreudgift/ved ikke fortsæt til spørgsmål 10

9. Hvor stor er forældres udgift ud over daginstitutionstakst til frokostmåltidet pr. måned pr. barn?

Kr. 0-150	Kr. 151-200	Kr. 201-250	Kr. 251-300	Kr. 301-	Ved ikke
☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. Hvor er maden til børnene produceret?

(sæt ét kryds)

1.	Leveret fra ekstern(e) leverandører	☐
2.	Produceret i institutionen	☐
3.	Kombination af egenproduktion og eksternt produceret	☐

Afslutning

11. Fødevarestyrelsens Alt om kost rejsehold giver gratis råd og vejledning om udarbejdelse af mad- og måltidspolitikker og etablering af madordninger. De kan kontaktes på 80601060.

Havde du kendskab til Fødevarestyrelsens rejsehold før denne henvendelse?

(sæt ét kryds)

1.	Ja	☐
2.	Nej	☐

12. Hvem har medvirket ved besvarelsen af dette spørgeskema?

(sæt gerne flere krydser)

1.	Leder/souschef	☐
2.	Pædagog	☐
3.	Anden person, nævn venligst hvem	☐

Af hensyn til opdatering af vores adressekartotek vil vi bede om navn, adresse og kontakt-email for den institution, som du har svaret på vegne af:

Institutionens navn: _____

Vej:

Nr:

Postnr:

By:

E-mail:

Ønsker du at deltage i lodtrækningen om 25 stk. Alt om kost kogebog, bedes du opgive dit navn og adresse

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr.: _____

By: _____

BEMÆRK: Besvarelsen er anonym, selvom du angiver navn og adresse.

- TAK FOR HJÆLPEN -

Bilag 2: Spørgeskema til skoler

Hvor mange madordninger er der i Danmark?

Velkommen til DTU Fødevareinstituttet og Fødevarestyrelsens undersøgelse om madordninger.

Hjælp os med at finde ud af, hvor mange madordninger der er i Danmark, som led i arbejdet med at skabe gode rammer for danske børns kost.

Hvis du har spørgsmål vedrørende spørgeskemaet eller undersøgelsen, er du velkommen til at ringe til DTU Fødevareinstituttet og tale med Lene Møller Christensen på telefon .

Såfremt der er tekniske problemer, kontakt venligst WEBPOL på telefon .

1. I hvilken type institution er du beskæftiget?

(sæt ét kryds)

1.	Vuggestue	☐
2.	Integreret institution	☐
3.	Børnehave	☐
4.	Folkeskole	☐
5.	Privatskole/friskole	☐

2. I hvilken kommune ligger skolen?

3a. Hvor mange børn er der i skolen (angiv antal børn)

3b. Hvilken aldersgruppe er der i skolen?

skriv alderen på yngste og ældste barn –

fra år til år

Mad- og måltidspolitik

4. Har skolen en nedskreven politik for mad og måltider*?

(sæt ét kryds)

1.	Ja	☐
2.	Nej	☐
3.	Andet, Beskriv:	☐

** Med en politik for mad og måltider forstås formelle og erklærede beslutninger vedr. mad og måltider, som er vedtaget for institutionen/skolen. Politikken kan indeholde målsætninger/retningslinier for den mad, der serveres/medbringes (fx ernæringsmæssig kvalitet) og regler for måltider (fx fysiske rammer, tidsforbrug og samværformer). Politikken kan f.eks. være nedskrevet i virksomhedsplanen, i en pjece om skolen, på skolens hjemmeside eller andet sted.*

Bevægelsespolitik

5. Har skolen udover faget idræt en nedskreven politik for bevægelse og fysisk aktivitet*?

(sæt ét kryds)

1.	Ja	☐
2.	Nej	☐
3.	Andet, beskriv:	☐

** Med en politik for bevægelse og fysisk aktivitet forstås formelle og erklærede beslutninger, som er vedtaget for institutionen/skolen. Politikken kan indeholde målsætninger for børnenes bevægelse og fysiske aktivitet samt regler for bevægelse og fysisk aktivitet. Politikken kan f.eks. være nedskrevet i virksomhedsplanen, i en pjece om skolen, på skolens hjemmeside eller andet sted.*

Madordning

6. Har skolen en madordning, der indebærer, at børnene har mulighed for at få eller købe følgende måltider:

(sæt gerne flere krydser)

1.	Morgenmad	☐
2.	Formiddagsmåltid eller frugtordning	☐
3.	Frokostmåltid som <u>erstatning</u> for madpakken*	☐
4.	Frokost <u>supplement</u> til madpakken	☐
5.	Eftermiddagsmåltid eller frugtordning	☐
6.	Ingen madordning
(kun muligt at sætte kryds her hvis de andre er blanke og omvendt)	☐
7.	Andet, beskriv:	☐

* Ved frokostmåltid forstås et komplet måltid, som indeholder en proteindel (kød/fjerkræ/æg), en stivelsesdel (kartofler/ris/pasta/brød) og en grøntdel (grøntsager/frugt). Proteindelen kan dog udskiftes med en af de to andre dele ved en vegetarisk ret.

Hvis Ja til frokostmåltid som erstatning for madpakken fortsæt med spørgsmål 7

Hvis Nej til frokostmåltid som erstatning for madpakken gå videre til spørgsmål 10

7. Hvordan finansieres frokostmåltidet til børnene – hvem dækker udgifterne?

(Markér mindst ét svar i hver vandret linie)

	Ingen udgift	Udgift til maden	Udgift til drift	Ved ikke	
1.	Forældre/elever	☐	☐	☐	☐
2.	Skole	☐	☐	☐	☐
3.	Kommune	☐	☐	☐	☐
4.	Andre	☐	☐	☐	☐

8. Er madordningen til børnene permanent eller midlertidig (fx en forsøgsordning)?

(sæt ét kryds)

1.	En permanent madordning	☐
2.	En midlertidig madordning	☐

9. Hvor er maden til børnene produceret?

(sæt ét kryds)

1. Leveret fra ekstern(e) leverandører
2. Produceret på skolen
3. Kombination af egenproduktion og eksternt produceret

10. Fødevarestyrelsen lancerede i 2007 ernæringskrav til skolemad på www.altomkost.dk. Kravene skal gøre det nemmere for skoler at tilbyde sund mad, og det er frivilligt at anvende kravene.

Havde du kendskab til Fødevarestyrelsens ernæringskrav til skolemad før denne henvendelse?

(sæt ét kryds)

1. Ja
2. Nej

Afslutning

11. Fødevarestyrelsens Alt om kost rejsehold giver gratis råd og vejledning om udarbejdelse af mad- og måltidspolitikker og etablering af madordninger. De kan kontaktes på 80601060.

Havde du kendskab til Fødevarestyrelsens rejsehold før denne henvendelse?

(sæt ét kryds)

1. Ja
2. Nej

12. Hvem har medvirket ved besvarelsen af dette spørgeskema?

(sæt gerne flere krydser)

1. Leder/souschef
2. Lærer
3. Anden person, nævn venligst hvem

Af hensyn til opdatering af vores adressekartotek vil vi bede om navn, adresse og kontakt-email for den skole, som du har svaret på vegne af:

Skolens navn:

Vej:

Nr:

Postnr:

By:

Email:

Ønsker du at deltage i lodtrækningen om 25 stk. Alt om kost kogebog, bedes du opgive dit navn og adresse

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr.: _____

By: _____

BEMÆRK: Besvarelsen er anonym, selvom du angiver navn og adresse.

- TAK FOR HJÆLPEN -

Fødevareinstituttet
Danmarks Tekniske Universitet
Mørkhøj Bygade 19
2860 Søborg

Tlf. 35 88 70 00
Fax 35 88 70 01

www.food.dtu.dk

ISBN: 978-87-92158-25-3